

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/ Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
педагогічних технологій та освіти
впродовж життя

26 серпня 2025 р., протокол № 7

Голова Вченої ради

 Людмила МОГЕЛЬНИЦЬКА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Філософія XIX-XX ст.»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 033 «Філософія»
освітньо-професійна програма «Масові комунікації, коучинг та консалтинг»
факультет педагогічних технологій та освіти впродовж життя
кафедра журналістики та філософських студій

Схвалено на засіданні кафедри
журналістики та філософських студій
25 серпня 2025 р., протокол № 7

Завідувач кафедри

 Вадим СЛЮСАР

Гарант освітньо-професійної
програми

 Вадим СЛЮСАР

Розробники: д.філос.н., доцент, завідувач кафедри журналістики та філософських студій СЛЮСАР Вадим

Житомир
2025 – 2026 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/ Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 2

Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія ХІХ-ХХ ст.» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 033 «Філософія» освітньо-професійна програма «Масові комунікації, коучинг та консалтинг» затверджена Вченою радою факультету педагогічних технологій та освіти впродовж життя від 31 серпня 2023 р., протокол № 11

Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія ХІХ-ХХ ст.» (із змінами та доповненнями) для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 033 «Філософія» освітньо-професійна програма «Масові комунікації, коучинг та консалтинг» затверджена Вченою радою факультету педагогічних технологій та освіти впродовж життя від 26 серпня 2025 р., протокол № 7.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/ Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 3

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма здобуття вищої освіти
Кількість кредитів 5	Галузь знань 03 «Гуманітарні науки»	обов'язкова
Модулів – 1	Спеціальність 033 «Філософія»	Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		3
Загальна кількість годин – 150		Семестр
		6
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних 5 самостійної роботи – 5	Освітній ступінь: «бакалавр»	Лекції
		48 год.
		Практичні
		32 год.
		Лабораторні
		–
		Самостійна робота
		70 год.
Індивідуальні завдання		
Вид контролю: екзамен, курсова робота		

Частка аудиторних занять і частка самостійної та індивідуальної роботи у загальному обсязі годин з навчальної дисципліни становить:

для денної форми здобуття вищої освіти – 47 % аудиторних занять, 53 % самостійної та індивідуальної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/ Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 4

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти здатності аналізувати ключові філософські течії XIX–XX століть, розуміти їхній вплив на сучасне суспільство та застосовувати філософські знання у професійній діяльності й повсякденному житті. Предметом дисципліни є еволюція філософської думки XIX–XX ст., її основні напрями, концепції та методи, що відображають різноманітність підходів до осмислення світу й людини..

Завданнями навчальної дисципліни є:

- ознайомлення з основними етапами розвитку філософії XIX–XX ст. та їхньою специфікою;
- формування навичок оперування філософською термінологією для аналізу теоретичних і практичних проблем;
- розвиток здатності до абстрактного мислення, критичного аналізу та синтезу філософських ідей;
- сприяння розумінню зв'язку філософських концепцій із соціальними, економічними та культурними процесами;
- підготовка до участі у наукових і прикладних дослідженнях у галузі філософії.

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних **компетентностей**, визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності 033 «Філософія», освітньо-професійна програма «Масові комунікації, коучинг та консалтинг»:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 11. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

СК 3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про розвиток основних філософських ідей, учень та напрямків.

СК 5 .Здатність аналізувати сучасні філософські проблеми та вчення.

СК 6. Здатність викладати міркування послідовно, логічно, систематично та аргументовано.

СК 8. Здатність оперувати філософською термінологією для розв'язання професійних завдань.

СК 10. Здатність аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальнонаукової проблематики.

СК 13. Здатність брати участь у наукових та прикладних дослідженнях у галузі філософії.

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних **програмних результатів** навчання за спеціальністю 033 «Філософія» та освітньо-професійною програмою «Масові комунікації, коучинг та консалтинг»:

ПР 2. Розуміти розмаїття та специфіку філософських дисциплін, знати філософську термінологію.

ПР 3. Знати основні етапи, напрямки в історії світової та вітчизняної філософії.

ПР 4. Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальногуманітарної проблематики.

ПР 6. Мати обізнаність щодо основних напрямів, тенденцій, проблематики сучасної філософії.

ПР 9. Мати навички написання філософських текстів.

ПР 10. Мати навички реферування, систематизованого огляду та порівняльного аналізу філософської та загальнонаукової літератури.

ПР 12. Вміти викладати власні міркування послідовно, логічно, систематично та аргументовано.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/ Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 5

ПР 17. Мати навички участі в наукових та прикладних дослідженнях у галузі філософії.

Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти зможуть отримати наступні Soft skills:

- *комунікативні навички*: вести дискусію і відстоювати свою позицію; навички працювати в команді;
- *гнучкість і адаптивність*: гнучкість, адаптивність і здатність змінюватися; уміння аналізувати ситуацію, орієнтування на вирішення проблеми;
- *особисті якості*: креативне й критичне мислення; етичність, чесність, терпіння, повага до оточуючих.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовний модуль 1. Філософія XIX ст.

Тема 1. Позитивізм та емпіріокритицизм (ЗК1, СК 3, СК 5, СК 6, СК 8, СК 13, ПР 2, ПР 3, ПР 4, ПР 6, ПР 17)

1. Місце XIX століття у розвитку світової філософії. Основні соціальні, політичні та наукові передумови.
2. Позитивізм.
  - 2.1. Огюст Конт про начала позитивної філософії, три стадії розвитку знання, класифікацію наук та завдання філософії.
  - 2.2. Індуктивізм і утилітаріанізм Джона Стюарта Мілля. Проблема співвідношення матерії і свідомості у позитивізмі Дж. С. Мілля.
  - 2.3. Герберт Спенсер: предмет філософії і класифікація наук, суть вчення про еволюцію.
  - 2.4. Іполит Тен: мистецтво як органічну складову частину суспільного цілого
3. Емпіріокритицизм і «другий» позитивізм:
  - 3.1. Філософія науки Ернста Маха, концепція «економії мислення»
  - 3.2. Онтологічна концепція Ріхарда Авенаріуса.
4. Індійська філософія XIX століття.

Тема 2 Марксизм та неомарксизм (ЗК1, СК 5, СК 8, СК 10, СК 13, ПР 2, ПР 3, ПР 4, ПР 6)

1. Історичні передумови марксизму
  - 1) Промислова революція: урбанізація, експлуатація праці та формування пролетаріату.
  - 2) Соціальні конфлікти XIX століття: революції 1848 року, Паризька комуна, зростання профспілок.
  - 3) Інтелектуальні впливи: діалектика Гегеля, матеріалізм Фейєрбаха, політична економія Рікардо.
2. Класичний марксизм
  - 2.1. Карл Маркс
    - 1) Матеріалістичне розуміння історії: базис і надбудова як основа суспільного розвитку.
    - 2) Теорія класової боротьби: конфлікт між буржуазією та пролетаріатом як рушій історії.
    - 3) Концепція відчуження праці: дегуманізація людини в капіталістичному виробництві.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/ Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 6

- 4) Критика капіталізму: аналіз надлишкової вартості та прогноз його краху.
- 5) Концепція комунізму: безкласове суспільство як кінцева мета.
- 2.2. Фрідріх Енгельс
  - 1) Діалектика природи: розширення діалектичного методу на природничі науки.
  - 2) Співпраця з Марксом: спільна розробка «Маніфесту комуністичної партії» та «Капіталу».
  - 3) Розвиток марксизму: популяризація ідей Маркса після його смерті (наприклад, «Анти-Дюрінг»).
3. Розвиток марксизму у ХХ столітті
  - 1) Георг Лукач: теорія реіфікації: перетворення людських відносин на «речі» в капіталістичному суспільстві, концепція класової свідомості: роль пролетаріату як суб'єкта історичних змін, вплив на естетику: марксистський аналіз літератури та мистецтва.
  - 2) Антоніо Грамші: концепція культурної гегемонії: домінування правлячого класу через культуру та ідеологію; роль органічних інтелектуалів: агенти змін у боротьбі за гегемонію; «Тюремні зошити»: аналіз держави, громадянського суспільства та революції.
  - 3) Луї Альтюссер: структуралістський марксизм: наголос на науковому характері марксизму; концепція ідеологічних апаратів держави (школа, церква тощо) як інструментів відтворення капіталізму; теорія «наддетермінації»: складна взаємодія економічних і позаекономічних факторів.
  - 4) Роза Люксембург: теорія імперіалізму: капіталізм як глобальна експансія та джерело війн; критика реформізму та бюрократії: заклик до спонтанної революційної дії мас; концепція «накопичення капіталу»: аналіз економічної експлуатації колоній.
  - 5) Ернст Блох: Філософія надії: утопічні ідеї як рушій соціальних змін; принцип «щене-буття»: потенціал майбутнього в теперішньому; марксистська естетика: аналіз мистецтва як виразу утопічного прагнення.
4. Неомарксизм
  - 4.1. Франкфуртська школа

Макс Горкгаймер: критична теорія: аналіз суспільства через поєднання марксизму та психоаналізу; критика інструментального розуму: раціональність як засіб панування.
  - 4.2. Теодор Адорно (1903–1969)
    - 1) Діалектика Просвітництва: прогрес як джерело нових форм пригноблення.
    - 2) Критика «культуріндустрії»: стандартизація культури в капіталістичному суспільстві.
    - 3) Негативна діалектика: відмова від позитивних утопій.
  - 4.3. Герберт Маркузе
    - 1) «Одновимірна людина»: критика конформізму в розвинених капіталістичних суспільствах.
    - 2) Ерос і цивілізація: синтез марксизму з фрейдизмом для теорії визволення.
    - 3) Революційний потенціал маргінальних груп: студенти, меншини.
  - 4.4. Юрген Габермас
    - 1) Теорія комунікативної дії: ідеал раціонального дискурсу як альтернатива класовій боротьбі.
    - 2) Критика пізнього капіталізму: легітимаційна криза держави.
    - 3) Публічна сфера: аналіз демократії та її деградації.
  - 4.5. Вальтер Беньямін
    - 1) Критика технологічного прогресу: аналіз капіталізму через «Аркади».
    - 2) Концепція «аури»: втрата унікальності мистецтва в еру масового відтворення.
    - 3) Месіанський марксизм: історія як поле революційного розриву.
5. Критика марксизму

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/ Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 7

- 5.1. Карл Поппер
- 1) Критика історичного детермінізму: марксизм як псевдонаука через нефальсифікованість.
  - 2) Концепція «відкритого суспільства»: захист плюралізму проти тоталітаризму.
  - 3) Аналіз пророцтв марксизму: їхня неспроможність у реальному світі.
- 5.2. Ганна Арендт
- 1) Критика марксистського розуміння політики: редукція до економіки.
  - 2) Аналіз тоталітаризму: зв'язок із революційними ідеологіями, включно з марксизмом.
  - 3) Концепція «банальності зла»: моральна критика насильницьких ідеологій.
- 5.3. Фрідріх Гаск: критика планової економіки: неможливість централізованого знання; ідея спонтанного порядку: ринки як ефективніші за соціалістичне планування).
6. Вплив марксизму на сучасну філософію та суспільство
- 1) Вплив на соціальні рухи: фемінізм (соціалістичний фемінізм), енвайронменталізм (еко-соціалізм), антиколоніалізм (Франц Фанон).
  - 2) Марксизм і постмодернізм:
    - a. Фредрік Джеймісон: «пізній капіталізм» і культурна логіка.
    - b. Славоу Жижек: лаканівський аналіз ідеології та капіталізму.
    - c. Аналітичний марксизм (Джеральд Коен): раціональний аналіз класових структур.
    - d. Еко-марксизм (Джон Белламі Фостер): метаболічний розрив і екологічна криза.

Тема 3 Неокантіанство та неогегельянство (ЗК1, СК 3, СК 5, СК 6, СК 8, СК 13, ПР 4, ПР 6, ПР 10, ПР 12)

1. Неокантіанство: історичні і філософські передумови виникнення неокантіанства.
  - 1) Філософські ідеї Отто Лібмана, Фрідріха Альберта Ланге.
  - 2) Марбурзька школа неокантіанства (Г. Коген, Пауль Наторп, Ернст Кассілер).
  - 3) Баденська (Фрайбурзька) школа неокантіанства (Вільгельм Віндельбанд, Генріх Ріккерт, Еміль Ласк).
2. Неогегельянство.
  - 1) Діалектика Френсиса Герберта Бредлі.
  - 2) Джосайя Ройс – представник американського крила неогегельянства.
  - 3) Джон Елліс Мак-Таггарт і його вчення про дух як субстанцію.
  - 4) «Історизм» концепції Робіна Джорджа Колінгвуда.
  - 5) Філософія духу, філософія практики та філософія історії Бенедетто Кроче, логіка і вчення про інтуїцію.

Тема 4. Прагматизм (ЗК1, СК 3, СК 5, СК 6, СК 8, ПР 4, ПР 10, ПР 12)

1. Виникнення прагматизму в США
  - 1) Історичний контекст: індустріалізація, громадянська війна та зростання науки в США XIX століття.
  - 2) Вплив американського емпіризму: традиція Локка, Юма та ідея досвіду як основи знання.
  - 3) Еволюціонізм Дарвіна: адаптація як модель для розуміння мислення та істини.
  - 4) Філософські передумови: критика європейського ідеалізму (Гегель) і метафізики.
2. Чарльз Сандерс Пірс: засновник прагматизму
  - 1) Прагматична максима: значення поняття визначається його практичними наслідками.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/ Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 8

- 2) Теорія значення: знання як результат дії, а не абстрактної спекуляції.
- 3) Семіотика: триадична модель знаку (репрезентант, об'єкт, інтерпретант).
- 4) Фаллібілізм: істина як процес, відкритий до корекції через досвід.
- 5) Критика метафізики: акцент на науковому методі та дослідженні.
3. Вільям Джеймс: розширення прагматизму
  - 1) «Правда як те, що працює»: істина як функція практичної корисності та верифікації.
  - 2) Радикальний емпіризм: досвід як єдина реальність, що включає відносини та почуття.
  - 3) Філософія релігії: «Воля до віри» та прагматичне виправдання релігійного досвіду.
  - 4) Психологічний вимір: вплив на теорію емоцій і свідомості.
  - 5) Критика абсолютної істини: плюралізм як альтернатива догматизму.
4. Джон Д'юї: інструменталізм і соціальна філософія
  - 1) Інструменталізм: мислення як інструмент для розв'язання проблем у середовищі.
  - 2) Філософія освіти: навчання через дію, зв'язок знань із практикою.
  - 3) Демократія як спосіб життя: спільнота як основа етичного та політичного розвитку.
  - 4) Теорія дослідження: логіка як процес адаптації до змінних умов.
  - 5) Критика дуалізмів: подолання розриву між теорією та практикою.
5. Розвиток прагматизму у ХХ столітті
  - Джордж Герберт Мід
    - 1) Соціальний прагматизм: «Я» як продукт соціальної взаємодії.
    - 2) Теорія символічного інтеракціонізму: значення виникає через спілкування.
    - 3) Концепція «узагальненого іншого»: основа соціального порядку та самосвідомості.
  - Річард Рорті: неопрагматизм
    - 1) Критика об'єктивної істини: знання як соціальна угода, а не відображення реальності.
    - 2) «Філософія після філософії»: відмова від метафізики на користь літератури й іронії.
    - 3) Солідарність замість об'єктивності: етика як прагматична мета.
  - Хілари Патнем
    - 1) Внутрішній реалізм: істина як узгодженість із досвідом у межах концептуальної схеми.
    - 2) Критика дихотомії факт/цінність: етика та наука як взаємопов'язані.
    - 3) Переосмислення прагматизму: синтез із аналітичною філософією.

Тема 5. Філософія життя (ЗК1, ЗК 11, СК 3, СК 5, СК 8, ПР 4, ПР 10, ПР 12)

1. Передумови виникнення філософії життя у ХІХ столітті: криза раціоналізму та вплив романтизму.
2. Артур Шопенгауер: воля як основа буття, песимізм і етика співчуття.
3. Фрідріх Ніцше: концепція «волі до влади», «надлюдина» та переоцінка цінностей.
  - 1) «Воля до влади» як основа буття.
  - 2) Концепція «надлюдини» (Übermensch).
  - 3) Переоцінка всіх цінностей.
  - 4) «Смерть Бога» і її наслідки.
  - 5) Естетика і життя.
4. Анрі Бергсон: інтуїція як метод пізнання, поняття «життєвого пориву» (élan vital) і тривалості (durée).

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/ Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 9

5. Людвіг Клагес: душа проти духу та біокосмічна філософія (Протиставлення «душі» і «духу»; критика раціоналізму та технологічного прогресу; біокосмічна єдність і роль символів).

Тема 6. Психологія та неопсихологія (ЗК1, СК 3, СК 5, СК 8, СК 13, ПР 4, ПР 10, ПР 17)

1. Історичні та інтелектуальні передумови психології
  - 1) Вплив XIX століття: медична психологія, дослідження гіпнозу (Шарко, Брейер) та неврозів.
  - 2) Філософські джерела: Шопенгауер (іраціональна воля), Ніцше (несвідомі мотиви), романтизм.
  - 3) Науковий контекст: еволюціонізм Дарвіна, неврологія та рання психіатрія.
2. Класичний психологічний аналіз: Зигмунд Фройд
  - 1) Основи психологічного аналізу:
  - 2) Концепція несвідомого: структура психіки (Воно, Я, Над-Я).
  - 3) Теорія лібідо: сексуальна енергія як рушій людської поведінки.
  - 4) Едіпів комплекс і дитяча сексуальність.
  - 5) Метод аналізу: інтерпретація сновидінь як «королівський шлях» до несвідомого; вільні асоціації та перенесення в терапії.
  - 6) Культурна філософія: «Невдоволення культурою»: конфлікт між індивідуальними бажаннями та суспільними нормами; тотем і табу: походження релігії та моралі.
3. Розвиток психологічного аналізу у XX столітті
  - 3.1. Карл Густав Юнг
    - 1) Концепція колективного несвідомого: архетипи та їхній вплив на психіку.
    - 2) Теорія особистості: інтроверсія та екстраверсія, функції свідомості.
    - 3) Релігійний вимір: психологічний аналіз як шлях до самопізнання та духовності.
  - 3.2. Альфред Адлер
    - 1) Індивідуальна психологія: прагнення до влади та компенсація неповноцінності.
    - 4) Комплекс неповноцінності та його роль у формуванні характеру.
    - 5) Соціальний контекст: значення спільноти в розвитку особистості.
4. Неопсихологічний аналіз
  - 4.1. Жак Лакан
    - 1) Повернення до Фрейда: наголос на мовній природі несвідомого («несвідоме структуроване як мова»).
    - 2) Три реєстри психіки: Уявне, Символічне, Реальне.
    - 3) Концепція «дзеркальної стадії»: формування «Я» через іншого.
  - 4.2. Еріх Фромм
    - 1) Гуманістичний психологічний аналіз: синтез із марксизмом і екзистенціалізмом.
    - 2) Теорія соціального характеру: вплив суспільства на психіку.
    - 3) Концепція «втечі від свободи»: пояснення авторитарних тенденцій.
  - 4.3. Карен Горні
    - 1) Критика фрейдівської теорії сексуальності: акцент на культурних факторах.
    - 2) Невротичні потреби: базова тривога та стратегії її подолання.
    - 3) Феміністичний вимір: переосмислення «застороженості до пеніса».
  - 4.4. Мелані Кляйн
    - 1) Об'єктні відносини: ранній розвиток психіки через стосунки з об'єктами.
    - 2) Концепція «депресивної» та «параноїдно-шизоїдної» позицій.
    - 3) Вплив на дитячу психотерапію та теорію розвитку.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08-05.01/033.00.1/Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 10

Тема 7. Феноменологія (ЗК1, ЗК 11, СК 5, СК 8, СК 10, ПР 4, ПР 9, ПР 10, ПР 12)

1. Передумови виникнення феноменології
  - 1) Критика психологізму: боротьба з редукцією філософії до психології (Гуссерль проти Мілля та інших).
  - 2) Повернення до «речей самих по собі»: заклик до опису явищ без метафізичних припущень.
  - 3) Вплив ХІХ століття: Brentano (інтенціональність свідомості), Дільтей (життєвий світ), Кант (трансцендентальна філософія).
2. Едмунд Гуссерль: засновник феноменології
  - 1) Феноменологічна редукція: метод «епохе» — утримання від суджень про зовнішній світ.
  - 2) Іntenціональність: свідомість як завжди спрямована на об'єкт.
  - 3) Структура свідомості: ноеза (акт свідомості) і ноема (зміст сприйняття).
  - 4) Ідея «життєвого світу» (Lebenswelt): основа досвіду до наукових абстракцій.
  - 5) Криза європейських наук: феноменологія як відповідь на дегуманізацію знання.
3. Мартін Гайдеггер: феноменологія як онтологія
  - 1) «Буття і час»: аналіз буття через Dasein (буття-в-світі).
  - 2) Феноменологічний метод: розкриття смислу буття через тривогу та конечність.
  - 3) Концепція «турботи» (Sorge): структура людського існування.
  - 4) Критика суб'єкт-об'єктної дихотомії: буття як первинне до свідомості.
  - 5) Пізня філософія: поворот до поетичного мислення та «Ereignis» (події буття).
4. Моріс Мерло-Понті: феноменологія сприйняття
  - 1) Тілесність: тіло як центр сприйняття та буття-в-світі.
  - 2) «Феноменологія сприйняття»: синтез феноменології та гештальт-психології.
  - 3) Пре-рефлексивний досвід: первинність сприйняття перед абстрактним мисленням.
  - 4) Критика дуалізму: подолання розриву між тілом і душею.
  - 5) Мова та мистецтво: вираження тілесного досвіду в культурі.

Тема 8. Філософська антропологія як напрям (школа) західноєвропейської філософії (ЗК1, ЗК 11, СК 5, СК 8, СК 10, ПР 2, ПР 4, ПР 9, ПР 10)

1. Передумови виникнення філософської антропології (криза класичної метафізики: занепад універсальних систем на користь питання про людину; вплив ХІХ століття: еволюціонізм Дарвіна, психологія, етнологія та соціологія; філософські витоки: Кант («Що таке людина?»), Ніцше (людина як незавершена істота), Дільтей (життєвий світ).
2. Заснування філософської антропології як напрямку
  - 2.1. Макс Шелер
    - 1) Концепція людини як «відкритої істоти»: відмова від біологічного редукціонізму.
    - 2) Теорія цінностей: ієрархія духовних, життєвих і утилітарних цінностей.
    - 3) Феноменологія почуттів: роль любові та співчуття в людській природі.
  - 2.2. Гельмут Плеснер
    - 1) Ексцентрична позиційність: людина як істота, що виходить за межі себе.
    - 2) Три світи: органічний, соціальний і внутрішній світ людини.
    - 3) Антропологія сміху та плачу: вираження людської унікальності.
  - 2.3. Арнольд Гелен
    - 1) Людина як «недостатня істота» (Mängelwesen): біологічна незавершеність як основа культури.
    - 2) Концепція дії: інститути та технології як компенсація природних недоліків.
    - 3) Антропологія культури: суспільство як «друга природа» людини.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ			Ф-31.08-
	ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»			05.01/033.00.1/
	Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 11

3. Розвиток філософської антропології у ХХ столітті

3.1. Ернст Кассілер

- 1) Людина як «символічна тварина»: культура як система символів.
- 2) Філософія символічних форм: мова, мистецтво, релігія як вираження людського духу.
- 3) Синтез антропології та неокантіанства: пізнання через творчість.

3.2. Мартін Бубер

- 1) Діалогічна антропологія: «Я-Ти» як основа людських відносин.
- 2) Людина в міжособистісному вимірі: відмова від об'єктивації іншого.
- 3) Релігійний контекст: зустріч із трансцендентним через діалог.

Тема 9. Екзистенціалізм (ЗК1, ЗК 11, СК 5, СК 8, СК 10, СК 13, ПР 4, ПР 9, ПР 17)

1. Сьорен К'еркегор: індивідуальне існування, «стрибок віри» та три стадії життя.
  - 1) Поняття суб'єктивної істини та акцент на індивідуальному виборі.
  - 2) «Стрибок віри» як перехід до релігійного буття.
  - 3) Три стадії: естетична, етична та релігійна.
2. Жан-Поль Сартр: свобода, відповідальність і «буття-для-себе».
  - 1) Свобода як основа людського існування та її зв'язок із відповідальністю.
  - 2) «Буття-для-себе» (être-pour-soi) versus «буття-в-собі» (être-en-soi).
  - 3) Атеїстичний екзистенціалізм і відмова від зовнішніх цінностей.
3. Мартін Гайдеггер: буття і ніщо, концепція Dasein та проблема автентичності
  - 1) Dasein як «буття-в-світі» та його онтологічна структура.
  - 2) Проблема ніщо й тривоги (Angst) як розкриття буття.
  - 3) Автентичність versus неавтентичність у повсякденному існуванні.
4. Альбер Камю: абсурд, бунт і сенс життя у світі без Бога
  - 1) Абсурд як конфлікт між прагненням людини до сенсу та мовчанням світу.
  - 2) Бунт як утвердження людської гідності перед абсурдом.
  - 3) «Міф про Сізіфа» і прийняття життя без ілюзій.
5. Карл Ясперс: екзистенція, граничні ситуації та комунікація
  - 1) Поняття «екзистенції» як автентичного буття людини.
  - 2) Граничні ситуації (смерть, страждання, вина) як моменти усвідомлення себе.
6. Сімона де Бовуар: свобода, етика та екзистенціалізм у гендерному контексті.
  - 1) Свобода як основа людського буття та її зв'язок із етичною відповідальністю.
  - 2) «Друга стать»: екзистенціальний аналіз жіночого досвіду й пригноблення.
  - 3) Етика двозначності (ambiguïté) як альтернатива абсолютизму.
7. Мігель де Унамуно: трагічне почуття життя та боротьба за безсмертя.
  - 1) «Трагічне почуття життя» як конфлікт між розумом і вірою.
  - 2) Прагнення до безсмертя як центральна екзистенційна проблема.
  - 3) Екзистенціальний підхід до релігії та іспанської ідентичності.
8. Пауль Тілліх: релігійний екзистенціалізм і «мужність бути».
  - 1) «Мужність бути» як відповідь на тривогу небуття.
  - 2) Поняття Бога як «грунту буття» (Ground of Being).

Тема 10. Аналітична філософія, неопозитивізм та постпозитивізм (ЗК1, СК 5, СК 6, СК 8, СК 13, ПР 2, ПР 4, ПР 9)

1. Проблема визначення терміна «аналітична філософія», історична періодизація аналітичної філософії як наряду
2. Готлоб Фреге: розрізнення знаку, його смислу та референції, концепція трьох світів, концепція «предикативних виразів»

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/ Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 12

3. Бертран Рассел: «логічний атомізм» та «філософія логіки» як постання аналітичної філософії
4. «Ранній період» творчості Людвіга Вітгенштейна як розгортання аналітичної філософії
5. Віденське коло та його основні представники.
6. Логічний позитивізм (логічний емпіризм) Віденського кола: Моріц Шлік, Рудольф Карнап,
7. «Суспільство емпіричної філософії у Берліні» та творчість Ганса Рейхенбах
8. Львівсько-Варшавська школа та логічне вчення Казимира Твардовського: труднощі реалізації.
9. Альфред Тарський: розрізнення логіки й металоґіки; «семантична» концепція істини.
10. Джулс Еер Айер: «логічний» позитивізм на британському емпіристському ґрунті.
11. Віллард ван Орман Квайн: критика позитивізму та принцип «онтологічної відносності»
12. Джордж Мур та критика неогегельянського ідеалізму
13. Філософія буденної мови та лінгвістичний аналіз: теорія «мовних ігр» Людвіга Вітгенштейна, аналітична філософія Дж.Віздома, філософська концепція Г.Райла, «теорія мовленнєвих актів» Дж.Остіна.
14. Сучасна аналітична філософія.
15. Постпозитивізм. (Імре Лакатос, Томас Кун, Поль Фейєрабенд, Стівен Тулмін).

Тема 11. Герменевтика та філософія інтерпретації (ЗК1, СК 5, СК 6, СК 8, СК 13, ПР 4, ПР 9, ПР 17)

1. Витоки герменевтики: від теологічної до філософської інтерпретації
2. Фрідріх Шляєрмахер: універсальна герменевтика та розуміння тексту
  - 1) Концепція універсальної герменевтики: герменевтика як мистецтво розуміння будь-якого тексту.
  - 2) Психологічний та граматичний підходи: зв'язок між автором і мовою.
  - 3) «Коло герменевтики»: взаємозв'язок частини і цілого в інтерпретації.
  - 4) Вплив на романтизм: герменевтика як спосіб проникнення в суб'єктивний світ автора.
3. Вільгельм Дільтей: герменевтика як метод гуманітарних наук, «переживання» і «життєвий світ»
  - 1) Герменевтика в гуманітарних науках: відмінність від природничих наук.
  - 2) «Переживання» (Erlebnis): роль суб'єктивного досвіду в розумінні.
  - 3) «Життєвий світ»: контекст людського життя як основа інтерпретації.
  - 4) Історичність розуміння: зв'язок герменевтики з історичним методом.
4. Ханс-Георг Гадамер: «філософська герменевтика», злиття горизонтів і роль традиції
  - 1) «Філософська герменевтика»: від методології до онтології розуміння.
  - 2) Злиття горизонтів: діалог між інтерпретатором і текстом.
  - 3) Роль традиції: вплив культурного спадку на інтерпретацію.
  - 4) Діалогічність: розуміння як процес спілкування з іншими.
5. Поль Рікер: герменевтика символів і «конфлікт інтерпретацій»
  - 1) Символи та їх багатозначність: герменевтика як розкриття прихованих смислів.
  - 2) «Конфлікт інтерпретацій»: боротьба між поясненням і розумінням.
  - 3) Наративна герменевтика: інтерпретація текстів як історій.
6. Мартін Гайдеггер: онтологічний поворот у герменевтиці (герменевтика буття:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/ Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 13

інтерпретація як спосіб розкриття існування (Dasein)).

7. Еміліо Бетті: герменевтика як об'єктивний метод, канони інтерпретації як принципи правильного розуміння текстів; юридична герменевтика.

Тема 12. Структуралізм, постструктуралізм та постмодернізм (ЗК1, ЗК 11, СК 5, СК 8, СК 10, СК 13, ПР 4, ПР 9, ПР 17)

1. Передумови структуралізму: вплив лінгвістики Соссюра та антропології Леві-Стросса
2. Фердинанд де Соссюр: знакова система, розрізнення langue і parole
  - 1) Теорія знака: поняття означника (signifiant) і означуваного (signifié).
  - 2) Langue і parole: розмежування мови як системи та індивідуального мовлення.
  - 3) Синхронія і діахронія: аналіз мови в статичності та динаміці.
  - 4) Вплив на структуралізм: основа для структурного аналізу в інших дисциплінах.
3. Клод Леві-Стросс: структурна антропологія і міф як мова
  - 1) Структурна антропологія: аналіз культурних явищ через універсальні структури.
  - 2) Міф як мова: інтерпретація міфів як систем кодів і бінарних опозицій.
  - 3) Бінарні опозиції: метод пошуку глибинних структур у культурі.
  - 4) Етнографічний підхід: застосування структуралізму до «примітивних» суспільств.
4. Ролан Барт: семіотика культури і «смерть автора»
  - 1) Семіотика повсякдення: аналіз культури як системи знаків (мода, реклама, їжа).
  - 2) «Смерть автора»: відмова від авторського наміру на користь читацької інтерпретації.
  - 3) Міфології: декодування сучасних міфів і їхньої ідеологічної ролі.
  - 4) Текстуальність: розуміння тексту як багатошарового і відкритого.
5. Постструктуралізм: Мішель Фуко і концепція влади-знання
  - 1) Влада-знання: зв'язок між знанням і механізмами влади в суспільстві.
  - 2) Дискурс: аналіз історичних і соціальних систем значення.
  - 3) Генеалогія: метод дослідження походження ідей і практик.
  - 4) Інституції: роль в'язниць, лікарень і шкіл у формуванні суб'єкта.
6. Жак Дерріда: деконструкція і критика «логоцентризму»
  - 1) Деконструкція: метод розкриття прихованих суперечностей у тексті.
  - 2) Логоцентризм: критика західної традиції привілеювання розуму й мови.
  - 3) Différance: гра понять «відмінність» і «відтермінування» у значенні.
  - 4) Текст і межі: розмиття кордонів між філософією, літературою та критикою.
7. Юлія Кристева: інтертекстуальність і семіоаналіз
  - 1) Інтертекстуальність: тексти як мережа цитат і відсилань до інших текстів.
  - 2) Семіоаналіз: поєднання семіотики й психоаналізу для аналізу значення.
  - 3) Суб'єкт у процесі: деконструкція стабільної ідентичності через мову.
  - 4) Феміністичний вимір: дослідження жіночого письма й маргінального досвіду.
8. Постмодернізм: Жан-Франсуа Лютар і «кінець великих наративів»
  - 1) «Кінець великих наративів»: критика універсальних ідеологій (прогрес, марксизм).
  - 2) Плюралізм: визнання множинності малих історій і перспектив.
  - 3) Технологія і знання: аналіз постіндустріального суспільства.
  - 4) Естетика постмодерну: гра з традиціями й еklektизм у мистецтві.
9. Жан Бодріяр: симулякри і гіперреальність (нова постать)
  - 1) Симулякри: заміщення реальності знаками без референтів.
  - 2) Гіперреальність: світ, де межа між реальним і уявним зникає.
  - 3) Споживацьке суспільство: аналіз культури масового виробництва й медіа.
  - 4) Критика капіталізму: символічна економія як основа сучасного світу.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/ Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 14

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Змістові модулі і теми	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	лекції	практичні (лабораторні)	самостійна робота
Модуль 1				
Змістовний модуль 1. Філософія XIX ст.				
Тема 1 Позитивізм та емпіріокритицизм	11	4	2	5
Тема 2. Марксизм та неомарксизм	12	4	2	6
Тема 3. Неокантіанство та неогегельянство	12	4	2	6
Тема 4. Прагматизм	12	4	2	6
Тема 5. Філософія життя	14	4	4	6
Тема 6. Психолоаналіз та неопсихолоаналіз	13	4	3	6
Модульний контроль 1	1	–	1	–
<i>Разом за змістовий модуль 1</i>	75	24	16	35
Змістовний модуль 2. Філософія XX ст.				
Тема 7. Феноменологія	11	4	2	5
Тема 8. Філософська антропологія як напрям (школа) західноєвропейської філософії	12	4	2	6
Тема 9. Екзистенціалізм	14	4	4	6
Тема 10. Аналітична філософія, неопозитивізм та постпозитивізм	12	4	2	6
Тема 11. Герменевтика та філософія інтерпретації	12	4	2	6
Тема 12. Структуралізм, постструктуралізм та постмодернізм	13	4	3	6
Модульний контроль 2	1	–	1	–
<i>Разом за змістовий модуль 2</i>	75	24	16	35
ВСЬОГО	150	48	32	70

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08-05.01/033.00.1/ Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 15

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
Модуль 1		
Змістовий модуль 1. Філософія XIX ст.		
1	Тема 1 Позитивізм та емпіріокритицизм	2
2	Тема 2. Марксизм та неомарксизм	2
3	Тема 3. Неокантіанство та неогегельянство	2
4	Тема 4. Прагматизм	2
5	Тема 5. Філософія життя	4
6	Тема 6. Психолоаналіз та неопсихолоаналіз	3
Змістовий модуль 2. Філософія XX ст.		
7	Тема 7. Феноменологія	2
8	Тема 8. Філософська антропологія як напрям (школа) західноєвропейської філософії	2
9	Тема 9. Екзистенціалізм	4
10	Тема 10. Аналітична філософія, неопозитивізм та постпозитивізм	2
11	Тема 11. Герменевтика та філософія інтерпретації	2
12	Тема 12. Структуралізм, постструктуралізм та постмодернізм	3
РАЗОМ		30

6. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
Модуль 1		
Змістовний модуль 1. Філософія XIX ст.		
1	Тема 1. Позитивізм та емпіріокритицизм 1. Індійська філософія XIX століття.	5
2	Тема 2. Марксизм та неомарксизм 1. Роза Люксембург: теорія імперіалізму: капіталізм як глобальна експансія та джерело війн; критика реформізму та бюрократії: заклик до спонтанної революційної дії мас; концепція «накопичення капіталу»: аналіз економічної експлуатації колоній. 2. Вальтер Бенямін. Месіанський марксизм: історія як поле революційного розриву. 3. Марксизм і постмодернізм: 4. Фредрік Джеймісон: «пізній капіталізм» і культурна логіка.	6

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08-05.01/033.00.1/ Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 16

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
	5. Славой Жижек: лаканівський аналіз ідеології та капіталізму. 6. Аналітичний марксизм (Джеральд Коен): раціональний аналіз класових структур. 7. Еко-марксизм (Джон Белламі Фостер): метаболічний розрив і екологічна криза.	
3	Тема 3. Неокантіанство та неогегельянство 1. Джон Елліс Мак-Таггарт і його вчення про дух як субстанцію.	6
4	Тема 4. Прагматизм 1. Хіларі Патнем Внутрішній реалізм: істина як узгодженість із досвідом у межах концептуальної схеми. Критика дихотомії факт/цінність: етика та наука як взаємопов'язані. Переосмислення прагматизму: синтез із аналітичною філософією.	6
5	Тема 5. Філософія життя 1. Людвіг Клагес: душа проти духу та біокосмічна філософія (Протиставлення «душі» і «духу»; критика раціоналізму та технологічного прогресу; біокосмічна єдність і роль символів).	6
6	Тема 6. Психоданаліз та неопсиходаналіз 1. Мелані Кляйн Об'єктні відносини: ранній розвиток психіки через стосунки з об'єктами. Концепція «депресивної» та «параноїдно-шизоїдної» позицій. Вплив на дитячу психотерапію та теорію розвитку.	6
Змістовний модуль 2. Філософія ХХ ст.		
7	Тема 7. Феноменологія 1. Моріс Мерло-Понті: феноменологія сприйняття Мова та мистецтво: вираження тілесного досвіду в культур	5
8	Тема 8. Філософська антропологія як напрям (школа) західноєвропейської філософії 3.2. Мартін Бубер 1) Людина в міжособистісному вимірі: відмова від об'єктивації іншого. 2) Релігійний контекст: зустріч із трансцендентним через діалог.	6
9	Тема 9. Екзистенціалізм 1. Пауль Тілліх: релігійний екзистенціалізм і «мужність бути». «Мужність бути» як відповідь на тривогу небуття. Поняття Бога як «ґрунту буття» (Ground of Being).	6
10	Тема 10. Аналітична філософія, неопозитивізм та постпозитивізм 1. Сучасна аналітична філософія 2. Постпозитивізм. (Імре Лакатос, Томас Кун, Поль Фейсрабенд, Стівен Тулмін).	6

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/ Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 17

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
11	Тема 11. Герменевтика та філософія інтерпретації 1. Еміліо Бетті: герменевтика як об'єктивний метод, канони інтерпретації як принципи правильного розуміння текстів; юридична герменевтика.	6
12	Тема 12. Структуралізм, постструктуралізм та постмодернізм 1. Постмодернізм: Жан-Франсуа Ліотар і «кінець великих наративів» Естетика постмодерну: гра з традиціями й еkleктизм у мистецтві. 2. Жан Бодріяр: симулякри і гіперреальність (нова постать) Споживацьке суспільство: аналіз культури масового виробництва й медіа. Критика капіталізму: символічна економія як основа сучасного світу.	6
РАЗОМ		70

7. Індивідуальні самостійні завдання

Підготовка доповідей, виконання творчих завдань та написання есе щодо проблемного питання з філософії, а також визначення внеску філософів XIX – XX с.

Виконання завдань визначення ролі й місця філософів передбачає:

- встановлення приналежності до наукових шкіл, філософських течій, напрямів конкретного дослідника;
- визначення основоположних засад вчення школи (напрям, течія) та особистого внеску філософа в їх розробку;
- аналіз змісту основних праць філософа;
- з'ясування, який розвиток отримали його ідеї в історико-філософському дискурсі.

Пропоновані теми:

- Філософія XIX–XX століть як переломний етап у розвитку європейської думки.
- Криза класичної раціональності та формування некласичної філософії.
- Основні напрями філософії XIX–XX ст.: від ідеалізму до постмодернізму.
- Наука і філософія в XIX–XX століттях: нові моделі раціональності.
- Діалектика Гегеля і її трансформації у XIX–XX ст.
- Критика позитивізму у філософії науки.
- Проблема культури у філософії Освальда Шпенглера.
- Проблема розуміння і тлумачення у філософії XX ст.
- Постструктуралізм і критика суб'єкта.
- Криза суб'єкта у філософії XX століття.
- Філософські інтерпретації кризи європейської цивілізації.
- Проблема людини у філософії модерну і постмодерну «Життєвий світ» (Lebenswelt) у феноменології Едмунда Гуссерля як відповідь на кризу європейських наук.

Курсова робота

1.1. Основні положення

Курсова робота (далі по тексту – КР) з освітньої компоненти «Філософія XIX-XX ст.» – це комплексне дослідження, яке спрямоване на розкриття теоретичних засад, ключових ідей та методологічних підходів філософської думки XIX-XX століть. Здобувач вищої освіти аналізує основні філософські течії, школи та персоналії цього періоду, вивчає еволюцію фундаментальних

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/ Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 18

проблем (буття, свідомість, пізнання, людина, суспільство, історія, цінності), досліджує трансформацію філософських парадигм від класичного раціоналізму до неklasичних та посткласичних форм мислення, а також розробляє власні наукові положення щодо інтерпретації ключових філософських концепцій та їхнього значення для сучасності. Виконання курсової роботи передбачає пошук та ретельний аналіз різноманітних джерел інформації, зокрема: оригінальних текстів філософів XIX-XX ст. (першоджерел), наукових монографій та статей вітчизняних та зарубіжних дослідників, коментарів і інтерпретацій класичних праць, матеріалів наукової періодики, збірників конференцій, енциклопедичних видань та аналітичних оглядів з історії філософії.

1.2. Мета курсової роботи

Мета курсової роботи з освітньої компоненти «Філософія XIX–XX ст.» полягає в комплексному дослідженні теоретичних, методологічних та концептуальних аспектів філософської думки XIX–XX століть, що передбачає всебічний аналіз основних течій, ключових ідей, парадигмальних зрушень та закономірностей розвитку філософського знання в зазначений період. Наукове дослідження спрямоване на поглиблення теоретичних знань, формування дослідницьких навичок критичного аналізу філософських текстів, розуміння історико-філософського контексту та розроблення оригінальних наукових положень щодо інтерпретації фундаментальних проблем філософії XIX–XX ст. та їхнього значення для сучасної філософської думки.

1.3. Вибір теми досліджень курсової роботи

Тему курсової роботи затверджує керівник КР індивідуально для кожного здобувача освіти впродовж перших чотирьох тижнів викладання освітньої компоненти «Філософія XIX-XX ст.».

Рекомендовані теми курсової роботи:

1. Деконструкція логоцентризму: стратегії подолання метафізики присутності в полеміці Жака Дерріда з фундаментальною онтологією Мартіна Гайдегера.
2. Генеалогія як радикальна критика трансцендентального суб'єкта: від волі до влади Ніцше до біовлади та технологій суб'єктивації Мішеля Фуко.
3. Феноменологія внутрішньої часовісті: конститутивні синтети ретенції та протенції в пізній феноменології Едмунда Гуссерля та їхні межі.
4. Метафізика тривалості: критика механістичного детермінізму та проблема безпосередньо даного в інтуїтивізмі Анрі Бергсона.
5. Онтологічний поворот герменевтики: універсальність герменевтичного кола та проблема передрозуміння в філософській герменевтиці Ганса-Георга Гадамера.
6. Екзистенційна аналітика Dasein: автентичність, неподлинність і фундаментальна онтологія буття-в-світі у Мартіна Гайдегера.
7. Іntenціональність як етика: радикалізація феноменологічного методу в філософії Іншого Еммануеля Левінаса.
8. Феноменологія плоти: хіастична структура сприйняття та оборотність тіла в пізній філософії Моріса Мерло-Понті.
9. Гендер як онтологічна проблема: екзистенційний проєкт «іншої» в філософії Сімони де Бовуар і його критика сучасним фемінізмом.
10. Метафізика абсурду: діалектика бунту та межова ситуація в філософському міфі Альбера Камю.
11. Дискурс-етика та обґрунтування моральних норм: процедурна раціональність і комунікативна дія в пізній філософії Юргена Габермаса.
12. Діалектика Просвітництва: критика інструментального розуму та міфологізації раціональності в соціальній філософії Макса Горкгаймера та Теодора Адорно.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08-05.01/033.00.1/ Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 19

13. Одновимірність суб'єкта: критика технократичного суспільства та пізнього капіталізму в онтології Герберта Маркузе.
14. Археологія влади та генеалогія суб'єкта: диспозитив, епістема і технології себе в пізній філософії Мішеля Фуко.
15. Лінгвістичний поворот і межі логічного атомізму: мовні ігри, форми життя та критика приватної мови в пізній філософії Людвіга Вітгенштайна.
16. Онтологічний статус універсалій: суперечка між науковим реалізмом і постструктуралізмом в аналітичній метафізиці ХХ століття.
17. Структура суб'єкта: розрив між Уявним і Символічним у психоаналітичній теорії Зигмунда Фрейда та Жака Лакана.
18. Трансцендентальний емпіризм: логіка різниці, інтенсивності та віртуального в онтології Жюльєна Дельоза.
19. Постмодерністська умова: криза легітимації знання і кінець великих наративів у філософії Жана-Франсуа Ліотара.
20. Семіотика симулякру: гіперреальність і зникнення референта в соціальній філософії Жана Бодріяра.
21. Онтологія техніки: постава (Gestell) як сутнісне визначення сучасності в пізній філософії Мартіна Гайдеггера.
22. Комунікативна раціональність проти стратегічної дії: теорія суспільства і проблема легітимації в системній філософії Юргена Габермаса.
23. Метафізика обличчя: етика як перша філософія та феноменологія Іншого в творчості Еммануеля Левінаса.
24. Негативна діалектика: критика тотожності та неможливість мислення після Аушвіцу в філософії Теодора Адорно.
25. Герменевтика після нігілізму: «слабке мислення» (pensiero debole) і постметафізична онтологія Джанні Ваттімо.
26. Антигуманізм і постантропоцентризм: криза класичного суб'єкта від Ніцше до об'єктно-орієнтованої онтології та нового матеріалізму.
27. Спекулятивний реалізм як подолання кореляціонізму: нові онтологічні стратегії в континентальній філософії після ХХ століття.

1.4. Послідовність виконання курсової роботи

Процес підготовки курсової роботи охоплює послідовність взаємопов'язаних етапів:

1. Офіційне призначення наукового керівника курсової роботи кафедру.
2. Формулювання та узгодження актуальної теми курсової роботи з урахуванням наукових інтересів здобувача освіти.
3. Проведення змістовної консультації з науковим керівником щодо розробки стратегії дослідження, визначення структурних компонентів та укладання детального календарного графіку виконання курсової роботи.
4. Цілеспрямований пошук, критичний відбір та ретельне опрацювання наукових джерел, фахової літератури, релевантних до обраної теми дослідження.
5. Формування, логічне структурування та затвердження остаточного змісту курсової роботи у погодженні з науковим керівником.
6. Комплексне збирання інформаційних матеріалів про предмет дослідження, їх систематична обробка, глибокий аналіз та наукова інтерпретація отриманих результатів.
7. Безпосереднє написання курсової роботи з дотриманням затверджених методичних рекомендацій та встановлених вимог.
8. Проведення наукової експертизи курсової роботи керівником, отримання фахових рекомендацій та здійснення необхідних корективів і уточнень.
9. Проходження обов'язкової перевірки курсової роботи на предмет дотримання принципів

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/ Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 20

академічної доброчесності засобами спеціалізованого програмного забезпечення.

10. Офіційна здача курсової роботи на профільну кафедру журналістики та філософських студій з дотриманням встановленого графіку реєстрації.

11. Публічний захист курсової роботи перед комісією.

1.5. Завдання та термін виконання курсової роботи

Науковий керівник курсової роботи персонально розробляє та затверджує специфічний зміст, конкретну тему дослідження, послідовність етапів та календарні терміни її виконання на основі індивідуального завдання, яке оформлюється за встановленою формою (додаток А).

Здобувач освіти, у свою чергу, має неухильно дотримуватися визначеного календарного план-графіка, послідовно та якісно виконувати передбачені завдання курсової роботи, а також забезпечувати своєчасне звітування перед науковим керівником про проходження кожного запланованого етапу дослідження.

2. СТРУКТУРА І ЗМІСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота – це структуровано викладена інформація про результати самостійного наукового дослідження здобувача освіти, який присвячено актуальній проблемі з освітньої компоненти «Філософія ХІХ-ХХ ст.», що складається з наступних структурних частин:

Титульний аркуш ЗМІСТ

ВСТУП

Розділ 1.

Розділ 2.

Розділ 3.

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ (за потреби)

Титульний аркуш є першою сторінкою КР, яка не нумерується. Згідно з діючим стандартом (ДСТУ 3008-95) титульний аркуш виконується за встановленим зразком (Додаток Б).

ВСТУП (2 – 2,5 стор.), розкривається стан досліджуваної проблеми - варто виділити дискусійні питання та нерозв'язані проблеми; обґрунтовується актуальність та доцільність роботи для розвитку відповідної галузі науки; коротко описується історіографія дослідження; зазначається мета, предмет, об'єкт та завдання дослідження).

ОСНОВНА ЧАСТИНА (відповідно до обраної тематики описується проведення дослідження - вичерпно розкривається основний зміст питання на основі обраного наукового методологічного апарату). Всі цитати та не власні твердження здобувача освіти у тексті (обсягом не більше трьох рядків) мають супроводжуватися посиланнями на відповідне джерело в переліку літератури.

ВИСНОВКИ (1 – 1,5 стор.) - пояснюється розв'язання проблеми; висновки мають відповідати завданням, які вирішувалися у дослідженні; пропонуються перспективи розвитку для подальших досліджень - рекомендовано зазначити не тільки те позитивне, що вдалося виявити у результаті опрацювання теми, а й недоліки та проблеми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ розміщується у списку згідно з порядком посилань у тексті або за абеткою прізвищ авторів.

У додатках розміщують матеріал, що доповнює текст КР. Під час оформлення додатків на окремому аркуші друкують великими літерами слово «**ДОДАТКИ**». Додатки позначають

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/ Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 21

великими літерами української абетки, починаючи з А, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Після слова «Додаток» друкують літеру, що позначає його послідовність. Кожний додаток слід починати з нової сторінки із зазначенням у верхньому правому кутку сторінки слова «Додаток» з його позначенням. Додаток повинен мати заголовок, який друкують симетрично відносно тексту з великої літери окремим рядком.

Вимога до унікальності курсової роботи - 70%, цитування – 30%.

Приклад розподілу Розділів відповідно до обраної теми:

Герменевтика після нігілізму: «слабке мислення» (pensiero debole) і постметафізична онтологія Джанні Ваттімо

ЗМІСТ

ВСТУП

Розділ 1. Нігілізм як вихідна ситуація постметафізичного мислення

1.1. Нігілізм у Ніцше та його інтерпретація Гайдеггером: від «смерті Бога» до завершення метафізики

1.2. Постметафізична ситуація: кінець онто-теології та проблема мислення «після» метафізики

1.3. Перехід від сильної онтології до слабого мислення: ключові мотиви італійського постгайдеггеріанства

Розділ 2. «Слабке мислення» (pensiero debole) як герменевтична стратегія

2.1. Поняття слабого мислення: відмова від метафізичного насильства та онтологічного фундаменту

2.2. Герменевтична онтологія Ваттімо: буття як подія інтерпретації та спадкоємність традиції

2.3. Секуляризація як кенозис: слабке мислення і постхристиянська релігійність

Розділ 3. Постметафізична онтологія Ваттімо в контексті ХХІ століття

3.1. Слабке мислення та постмодерністська криза істини: від плюралізму інтерпретацій до етики відповідальності

3.2. Актуальність pensiero debole в епоху цифрової культури, медіа та постправди

3.3. Критика та перспективи: межі слабого мислення та можливі альтернативи в сучасній континентальній філософії

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ (за потреби)

3. ТЕХНІЧНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсову роботу друкують за допомогою комп'ютера на аркушах білого паперу формату А4. Під час друкування тексту курсової роботи необхідно залишати поля таких розмірів: зліва – 30 мм, справа – 10 мм, зверху – 20 мм та знизу – 20 мм. Текст курсової роботи набирається шрифтом з відсічками Times New Roman розміром 14 пунктів з інтервалом 1,5 рядків, абзацний відступ 1,0 см без додаткових інтервалів між абзацами.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, таблиць, малюнків, формул у курсовій роботі подають арабськими цифрами без знаку №. Першою сторінкою курсової роботи є титульний лист, на якому номер сторінки не ставиться. На наступних сторінках номери проставляються у правому верхньому куті сторінки без крапки після цифри.

Заголовок будь-якої зі структурних частин не може знаходитися в кінці аркуша, після нього мусять бути принаймні два рядки тексту, що знаходяться на відстані 5 мм від заголовка. Заголовки змісту, вступу, висновків, списку використаних джерел і літератури, додатків, мають бути розміщені по центру рядка і написані великими літерами звичайним жирним шрифтом розміром 14 пунктів. Після заголовку пропусається один рядок.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/ Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 22

Назви вступу, заголовки кожного розділу, висновків, переліку літератури та інших інформаційних джерел, додатків починаються з нової сторінки, а заголовки підрозділів – на тій сторінці, де закінчується попередній підрозділ.

Ілюстрації (малюнки, фотографії, схеми, діаграми, графіки) та таблиці розміщують як на одній сторінці з машинописним текстом, так і на окремих сторінках відразу після посилання на них за текстом. Вони нумеруються арабськими цифрами: перше число – номер Розділу, друге – номер ілюстрації або таблиці в Розділі. Дозволяється розміщувати ілюстративний матеріал в додатках до пояснювальної записки. Ілюстрації позначаються словом «Рис.». Цифровий матеріал, як правило, повинен оформлюватися у вигляді таблиць.

Якщо таблиця розміщується на двох і більше сторінках, то її номер та заголовок вказують лише на першій сторінці, а на усіх наступних над таблицею вказується *Продовження табл. 1.1* (курсив, з великої літери).

Посилання на літературу та інші інформаційні джерела наводять за текстом в квадратних дужках в кінці речення. Наприклад: [5], [12, с.43], де цифрами позначають порядковий номер джерела в переліку літератури та номери сторінок.

Літературні джерела вказуються лише ті, які використані при написанні курсової роботи і, на які є посилання у тексті. Цей список (25 – 30 джерел) подається згідно чинних стандартів, зокрема, ДСТУ 8302:2015. URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/4518/pravylaoformlennypyskuvykorystanyhdzherel.pdf>. (Додаток В)

Всі матеріали курсової роботи зшиваються в єдиний документ (швидкозшивач).

4. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота здається в терміни, які встановлені Графіком роботи зі здобувачами вищої освіти спеціальності 033 «Філософія».

Захист курсової роботи відбувається відповідно до розробленого на кафедрі графіку в присутності членів комісії, що створюється завідувачем кафедри із викладачів кафедри у складі трьох осіб. Графік захисту курсової роботи оприлюднюється за два тижні до дати захисту.

Захист повинен продемонструвати вміння автора стисло, логічно, аргументовано викласти матеріал та з'ясувати, у чому полягає суть і цінність виконаної роботи.

Тези доповіді здобувач освіти готує заздалегідь. Доповідь повинна бути змістовною і тривати 5–7 хвилин.

У доповіді необхідно:

- назвати тему курсової роботи, показати її актуальність та значущість;
- сформулювати основну мету і завдання дослідження;
- стисло розкрити зміст структури КР;
- доповісти про результати роботи, зроблені висновки і внесені пропозиції.

Після доповіді здобувач освіти відповідає на запитання викладачів. Під час захисту оцінюються: якість виконаної здобувачем освіти КР, рівень знань та набутих навичок щодо висвітленої теми, вміння аналізувати інформацію, логічно і аргументовано викладати думки, відповідати на запитання, обґрунтовувати власну точку зору.

Курсова робота, виконана відповідно до вимог і своєчасно подана на кафедру для реєстрації та перевірки науковим керівником, оцінюється максимально у 100 балів: 0-60 балів виставляє науковий керівник у рецензії на курсову роботу, 0-40 балів – комісія, перед якою здобувач освіти захищає КР.

Після захисту з відміткою наукового керівника КР здаються на кафедру журналістики та філософських студій для зберігання.

5. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИКОНАННЯ КР

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/ Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 23

Підсумкова оцінка оцінювання виконаної та захищеної курсової роботи формується з окремих складових (табл. 1) за 100-бальною шкалою, національною системою і шкалою ECTS.

Виконана КР допускається до захисту за умови, що його оцінено в 35 і більше балів.

Розподіл балів оцінювання КР здобувача вищої освіти

	Критерії оцінювання	Кількість балів
Вступ	Обґрунтування актуальності обраної теми, визначення мети, об'єкта і предмета дослідження, формулювання проблемних питань, які будуть досліджуватися у роботі	0-5
Розділи	Рівень висвітлення теоретичних засад досліджуваної проблеми, обґрунтування недоліків і проблемних питань, які будуть висвітлюватися здобувачем освіти під час написання курсової роботи; рівень глибини проведення аналітично-дослідницької роботи	0-50
Висновки	Чіткість та лаконічність відображення результатів, одержаних під час виконання роботи	0-5
Оформлення	Змістовність, цілісність, якість оформлення та ілюстрованість виконаної роботи	0-10
Захист	Якість захисту роботи (уміння стисло, послідовно й чітко викласти сутність і результати дослідження; здатність аргументовано захищати свої пропозиції, думки, погляди; загальний рівень підготовки здобувача освіти; володіння культурою презентації). Змістовні відповіді на запитання членів комісії	0-40
	Разом:	100

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно
0-34	F	

Здобувачу вищої освіти, який не виконав КР без поважних причин, може бути надано право перескладання повторно за умови виконання вимог, які визначаються Державним університетом «Житомирська політехніка».

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/ Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 24

8. Методи навчання

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються методи навчання, що сприяють досягненню відповідних програмних результатів.

Результат навчання	Методи навчання
ПР 2. Розуміти розмаїття та специфіку філософських дисциплін, знати філософську термінологію.	– Вербальні методи (лекція, пояснення) – Дискусійний метод – Метод активного навчання (мозковий штурм) – виконання курсової роботи
ПР 3. Знати основні етапи, напрямки в історії світової та вітчизняної філософії.	– Наочні методи (спостереження, демонстрація, ілюстрація) – Дискусійний метод – Метод активного навчання (командна робота) – виконання курсової роботи
ПР 4. Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальногуманітарної проблематики.	– Наочні методи (демонстрація, ілюстрація) – Дискусійний метод – Метод активного навчання (командна робота) – Ситуаційний метод – Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, написання есе, підготовка доповідей, написання наукових статей) – виконання курсової роботи
ПР 6. Мати обізнаність щодо основних напрямів, тенденцій, проблематики сучасної філософії.	– Вербальні методи (лекція, пояснення) – Метод активного навчання (командна робота) – виконання курсової роботи
ПР 9. Мати навички написання філософських текстів.	– Метод активного навчання (мозковий штурм) – виконання курсової роботи
ПР 10. Мати навички реферування, систематизованого огляду та порівняльного аналізу філософської та загальнонаукової літератури.	– Метод активного навчання (командна робота) – Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, написання есе, підготовка доповідей, написання наукових статей)
ПР 12. Вміти викладати власні міркування послідовно, логічно, систематично та аргументовано.	– Вербальні методи (лекція, пояснення) – Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, написання есе, підготовка доповідей, написання наукових статей) – виконання курсової роботи

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/ Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 25

Результат навчання	Методи навчання
ПР 17. Мати навички участі в наукових та прикладних дослідженнях у галузі філософії.	<ul style="list-style-type: none"> – Дискусійний метод – Метод активного навчання (мозковий штурм) – Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, написання есе, підготовка доповідей, написання наукових статей) – виконання курсової роботи

9. Методи контролю

Перевірка досягнення програмних результатів навчання здійснюється з використанням наступних методів.

Результат навчання	Методи контролю
ПР 2. Розуміти розмаїття та специфіку філософських дисциплін, знати філософську термінологію.	<ul style="list-style-type: none"> – Усне опитування, участь у дискусії – Експрес-тестування – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Перевірка виконання завдань модульного контролю – перевірка виконання і захист курсової роботи – Екзамен
ПР 3. Знати основні етапи, напрямки в історії світової та вітчизняної філософії.	<ul style="list-style-type: none"> – Відповіді на проблемні запитання – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання – Перевірка виконання завдань модульного контролю – перевірка виконання і захист курсової роботи – Екзамен
ПР 4. Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальногуманітарної проблематики.	<ul style="list-style-type: none"> – Усне опитування – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання – Перевірка виконання завдань модульного контролю – перевірка виконання і захист курсової роботи – Екзамен
ПР 6. Мати обізнаність щодо основних напрямів, тенденцій, проблематики сучасної філософії.	<ul style="list-style-type: none"> – Усне опитування, участь у дискусії – Експрес-тестування – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Перевірка виконання завдань модульного контролю – перевірка виконання і захист курсової роботи – Екзамен

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/ Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 26

Результат навчання	Методи контролю
ПР 9. Мати навички написання філософських текстів.	<ul style="list-style-type: none"> – Усне опитування, участь у дискусії – Експрес-тестування – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Перевірка виконання завдань модульного контролю – перевірка виконання і захист курсової роботи – Екзамен
ПР 10. Мати навички реферування, систематизованого огляду та порівняльного аналізу філософської та загальнонаукової літератури.	<ul style="list-style-type: none"> – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Перевірка виконання завдань модульного контролю – перевірка виконання і захист курсової роботи – Екзамен
ПР 12. Вміти викладати власні міркування послідовно, логічно, систематично та аргументовано.	<ul style="list-style-type: none"> – Усне опитування, участь у дискусії – Експрес-тестування – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Перевірка виконання завдань модульного контролю – перевірка виконання і захист курсової роботи – Екзамен
ПР 17. Мати навички участі в наукових та прикладних дослідженнях у галузі філософії.	<ul style="list-style-type: none"> – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Перевірка виконання завдань модульного контролю – перевірка виконання і захист курсової роботи – Екзамен

10. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Державному університеті «Житомирська політехніка» та розподілу балів, що наведений нижче.

Система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни включає поточний, модульний та підсумковий контроль .

Поточний контроль проводиться для оцінювання рівня засвоєння знань, формування умінь і навичок здобувачів вищої освіти впродовж вивчення ними матеріалу змістових модулів навчальної дисципліни. Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять.

Модульний контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти за змістові модулі навчальної дисципліни. Модульний контроль проводиться під час навчального заняття після завершення вивчення матеріалу змістових модулів навчальної дисципліни. Модульний контроль здійснюється у формі тестів.

Підсумковий контроль проводиться для підсумкового оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни. Підсумковий контроль здійснюється після завершення вивчення навчальної дисципліни або наприкінці семестру. Підсумковий контроль

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/ Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 27

проводиться у формі екзамену. Процедура складання екзамену визначена у Положенні про організацію освітнього процесу у Державному університеті «Житомирська політехніка».

Розподіл балів з навчальної дисципліни

Види робіт здобувача денної форми здобуття вищої освіти	Кількість балів за семестр
Для здобувача денної форми здобуття вищої освіти	
Виконання завдань поточного контролю	60
Виконання завдань модульного або підсумкового контролю	40
Підсумкова семестрова оцінка	100

Розподіл балів за виконання завдань поточного контролю

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр
	денна форма
Виконання завдань під час навчальних занять	42
Виконання та захист індивідуальних самостійних завдань – робота з першоджерелами	18
Виконання науково-дослідної роботи та інших видів робіт (додаткові – заохочувальні бали): 1. Участь у студентських предметних олімпіадах, Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт, грантах, науково-дослідних проектах 2. Підготовка наукових статей, тез доповідей наукових конференцій	20
Разом за виконання завдань поточного контролю	60

Розподіл балів за виконання завдань під час навчальних занять

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр
	денна форма
Відповіді (виступи) на заняттях	15
Участь у дискусії	17
Виконання тестових завдань	10
Разом за виконання завдань під час навчальних занять	42

З метою застосування цілих чисел для оцінювання активностей здобувачів вищої освіти під час навчальних занять протягом семестру використовується 100-бальна шкала оцінювання кожного окремо виду робіт. Розрахунок набраних здобувачем вищої освіти балів за виконання завдань під час навчальних занять за семестр проводиться за формулою:

$$P_{НЗ} = (P_{В100} \times ВК_{В} + P_{Уд100} \times ВК_{Уд} + P_{...} \times ВК_{...}) \times К_{НЗ}, \quad (1)$$

де $P_{НЗ}$ – кількість набраних здобувачем вищої освіти балів за виконання завдань під час навчальних занять за семестр;

$P_{В100}$, $P_{Уд100}$, $P_{...}$ – кількість набраних здобувачем вищої освіти балів за семестр відповідно за відповіді (виступи) на заняттях, за участь у дискусії, за виконання іншого виду робіт,

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/ Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 28

визначеного викладачем (кожний окремо вид робіт на навчальних заняттях оцінюється за 100-бальною шкалою);

ВК_в, ВК_{уд}, ВК... – вагові коефіцієнти відповідно за відповіді (виступи) на заняттях, за участь у дискусії, за виконання іншого виду робіт, визначеного викладачем. Значення вагових коефіцієнтів розраховуються шляхом ділення кількості балів, які встановлені за виконання окремого виду робіт під час навчальних занять, на сумарну кількість балів за виконання цих робіт (дані для розрахунку вагових коефіцієнтів наведено в табл. «Розподіл балів за виконання завдань під час навчальних занять»);

К_{нз} – коригувальний коефіцієнт, який визначається шляхом ділення кількості балів, що встановлені за виконання завдань під час навчальних занять, на 100 балів.

Розподіл балів за виконання завдань модульного контролю

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр
	денна форма
Виконання завдань модульного контролю 1	20
Виконання завдань модульного контролю 2	20
Разом за виконання завдань модульного контролю	40

Якщо здобувач денної форми здобуття вищої освіти виконав необхідні для досягнення результатів навчання з дисципліни завдання, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни та/або відповідними методичними рекомендаціями, склав модульний контроль і набрав у сумі 60 балів або більше, він може погодити дану оцінку в електронному кабінеті і вона стане семестровою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни.

Якщо здобувач денної форми здобуття вищої освіти під час вивчення навчальної дисципліни виконав необхідні для досягнення результатів навчання з дисципліни завдання, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни та/або відповідними методичними рекомендаціями, і набрав 60 балів або більше та бажає покращити свій результат успішності, він проходить процедуру підсумкового контролю у формі екзамену. Набрані бали за виконання завдань підсумкового контролю, а також бали за поточний контроль сумуються і формується семестрова оцінка з навчальної дисципліни. Бали, які здобувач вищої освіти набрав за виконання завдань модульного контролю, при цьому не враховуються під час розрахунку семестрової оцінки з навчальної дисципліни.

Здобувач вищої освіти допускається до процедури підсумкового контролю у формі екзамену, якщо виконав необхідні для досягнення результатів навчання з дисципліни завдання, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни та/або відповідними методичними рекомендаціями, і за поточний контроль у сумі набрав 36 балів або більше.

Якщо здобувач вищої освіти за результатами поточного контролю набрав 25–35 балів, він отримує право за власною заявою опанувати окремі теми (змістові модулі) навчальної дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми. Вивчення окремих складових навчальної дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми, здійснюється у вільний від занять здобувача вищої освіти час.

Якщо здобувач вищої освіти за результатами поточного контролю набрав від 0 до 24 балів (включно), він вважається таким, що не виконав вимоги робочої програми навчальної дисципліни та має академічну заборгованість. Здобувач вищої освіти отримує право за власною заявою

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/ Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 29

опанувати навчальну дисципліну у наступному семестрі понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми .

Процедура надання додаткових освітніх послуг здобувачу вищої освіти з метою вивчення навчального матеріалу дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми, визначена у Положенні про надання додаткових освітніх послуг здобувачам вищої освіти в Державному університеті «Житомирська політехніка».

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті в рамках окремих тем навчальної дисципліни, здійснюється викладачем за зверненням здобувача вищої освіти та представленням документів, які підтверджують результати навчання (сертифікати, свідоцтва, скріншоти тощо). Рішення про визнання та оцінка за відповідну частину освітнього компонента приймається викладачем за результатами співбесіди зі здобувачем вищої освіти.

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті в рамках цілого освітнього компонента, здійснюється за процедурою, яка визначена у Положенні про організацію освітнього процесу у Державному університеті «Житомирська політехніка».

Шкала оцінювання

Шкала ЄКТС	Національна шкала	100-бальна шкала
A	Відмінно	90-100
B	Добре	82-89
C		74-81
D	Задовільно	64-73
E		60-63
FX	Незадовільно	35-59
F		0-34

11. Глосарій

№	Український термін	Англійський переклад
1	Німецька класична філософія	German classical philosophy
2	Абсолютний ідеалізм	Absolute idealism
3	Діалектика	Dialectics
4	Діалектичний матеріалізм	Dialectical materialism
5	Позитивізм	Positivism
6	Логічний позитивізм / Неопозитивізм	Logical positivism / Neopositivism
7	Емпіріокритицизм	Empiriocriticism
8	Ірраціоналізм	Irrationalism
9	Філософія життя	Philosophy of life
10	Воля до влади	Will to power

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08-05.01/033.00.1/Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 30

№	Український термін	Англійський переклад
11	Надлюдина	Übermensch / Superman
12	Переоцінка всіх цінностей	Revaluation of all values
13	Екзистенціальна філософія / Екзистенціалізм	Existentialism
14	Екзистенція	Existence
15	Dasein (тут-буття)	Being-there / Dasein
16	Буття-к-смерті	Being-toward-death
17	Абсурд	Absurd
18	Феноменологія	Phenomenology
19	Інтенціональність	Intentionality
20	Епохе (феноменологічне відсторонення)	Epoché / Phenomenological reduction
21	Lebenswelt (життєвий світ)	Lifeworld
22	Герменевтика	Hermeneutics
23	Герменевтичне коло	Hermeneutic circle
24	Прагматизм	Pragmatism
25	Філософія символічних форм	Philosophy of symbolic forms

12. Рекомендована література

Основна література

1. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Філософія : підручник 3-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2020. 432 с. https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SENMK/pidr_filos_2018.pdf
2. Литвинчук О. В. Філософія: навчальний посібник. 2021. 403 с. <http://library.ztu.edu.ua/ftextslocal/Litvinchuk.pdf>
3. Найчук А.В., Ганаба С.О. Філософія історії: [навчальний посібник]. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д. Г., 2020. 204 с https://shron1.chtyvo.org.ua/Naichuk_Anton/Filosofia_istorii.pdf
4. Пушонкова О.А. Філософія культури. Навчально-методичний посібник. Черкаси : Вертикаль, видавець Кандич С. Г. 2023. 96 с. https://eprints.cdu.edu.ua/5793/1/МАКЕТ_FILOSOF_02_2024.pdf
5. Самуїлік М. М. Філософія: конспект лекцій. Одеса. 2023 <http://lib.osau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3740/1/Філософія.консп.лекц..pdf>
6. Філософія : навчальний посібник; І. Г. Утюж, Н. В. Спиця, М. О. Мегрелішвілі. Запоріжжя: ЗДМУ, 2022. 168 с. http://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream/123456789/18055/1/Посібник_з_філософії%202022%20.pdf
7. Філософія : підручник / В. С. Бліхар, М. М. Цимбалюк, Н. В. Гайворонюк, В. В. Левкулич, Б. Б. Шандра, В. Ю. Свищо; вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород : Говерла, 2021. 440 с. <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4251/1/%D0%91%D0%BB%D1%96%D1%85%D0%B0%20%D0%A4%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%8F%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>
8. Шепетяк О., Шепетяк О. Філософія: Підручник. Львів: Місіонер, 2020. 784 с. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/35525/2/O_Shepetiak_Philosophy_IFF.pdf Slyusar V., Kozlovets M.,

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/ Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 31

Horokhova L., Chaplinska O. Phenomenon of targeted advertising in postpanoptic society. *Humanities Studies: Collection of Scientific Papers*. 2021. 8 (85). P.48–56. <http://humstudies.com.ua/article/view/243385/241264>

9. Slyusar V. M., Khrystokin G. V., Yastrebova A. O. Is dialogue possible in the post-truth era? (Media philosophy and social and communication studies). *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Philosophical Sciences*. 2023. № 1 (93). P. 29 – 40. <http://philosophy.visnyk.zu.edu.ua/article/download/283093/277275/652499>

10. Yakovleva O., Slyusar V., Kushnir O., Sabovchuk, A. New trends in scientific and technological revolution (STR) and transformation of science and education systems in the paradigm of sustainable development. *E3S Web of Conferences*. 2021. № 277 https://www.e3s-conferences.org/articles/e3sconf/pdf/2021/53/e3sconf_icees2021_06006.pdf

Першоджерела:

11. Cassirer E. *An Essay on Man*. New Haven: Yale University Press, 1944. https://ia801901.us.archive.org/34/items/in.ernet.dli.2015.236097/2015.236097.An-Essay_text.pdf

12. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / Львів. держ. ун-т ім. Івана Франка. Центр гуманіт. дослідж., Наук. т-во ім. Шевченка; за ред. М. Зубрицької. Львів: Літопис, 1996. 633 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Zubrytska_Mariia/Antolohiia_svitovoi_literaturno-krytychnoi_dumky_XX_st/

13. Беньямін В. Вибране; пер. з нім. Ю. Рибачук, Н. Лозинська. Львів: Літопис, 2002. 214 с.

14. Беньямін В. Щодо критики насильства : статті та есеї. Київ: Грані-Т, 2012. 312 с. https://hromadalib.wordpress.com/wp-content/uploads/2017/08/benjamin_2012_zur_kritik.pdf

15. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляція : пер. з фр. В. Ховхуна. Київ : Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2004. 230 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Jean_Baudrillard/Symuliakry_i_symuliatsiia.pdf?

16. Вітгенштайн Л. «Логіко-філософський трактат» https://chtyvo.org.ua/authors/Wittgenstein_Ludwig/Lohiko-filosofskyi_traktat/

17. Деріда Ж. Письмо та відмінність. Київ: Основи, 2004. 602 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Derrida_Jacques/Pysmo_ta_vidminnist/

18. Кун Т. Структура наукових революцій : пер. з англ. О. Васильєва. Київ : Port-Royal, 2001. 228 с. <http://litopys.org.ua/kuhn/kuhn.htm>

19. Маркс К. Капітал. Том 1. Книга 1. Процес продукції капіталу. Наук. праця, 1933. https://www.marxists.org/ukrainian/marx-engels/kapital/Kapital_Tom_1_Knyha_1.pdf

20. Масуда Й. Комп'ютопія [перекл. з англ. В. Ляха]. *Філософська і соціологічна думка*. 1993. № 6. С. 36–50.

21. Міл Дж. С. Про свободу: есе : пер. з англ. Київ : Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2001. 463 с. <http://litopys.org.ua/mill/mill.htm>

22. Ніцше Ф. Так казав Заратустра ; Жадання влади : пер. з нім. А. Онишка, П. Тарашука. Київ : Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2003. 437 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Nietzsche_Friedrich/Tak_kazav_Zaratustra_Zhadannia_vlady/

23. Після філософії: кінець чи трансформація?: Пер. з англ./ Упоряд.: К. Байнес та інші. Київ: Четверта хвиля, 2000. 432 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Rorty_Richard/Pislia_filosofii_Kinets_chy_transformatsiia7.pdf?

24. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги. Том 1 : пер. з англ. О. Коваленка. Київ : Основи, 1994. 444 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Popper_Karl/Vidkryte_suspilstvo_ta_oho_vorohy_Tom_1.pdf

25. Рассел Б. «Чому я не християнин» Скорочено: <https://chtyvo.org.ua/genre/naukova/> повна версія <https://psylib.org.ua/books/rassb02/index.htm>

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/ Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 32

26. Сартр Ж.-П. Буття і ніщо: нарис феноменологічної онтології : пер. з фр. В. Ляха, П. Тарашука. Київ : Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2001. 854 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Sartre_Jean-Paul/Buttia_i_Nischo.pdf
27. Фройд З. Вступ до психоаналізу : лекції зі вступу до психоаналізу з новими висновками : пер. з нім. П. Тарашука. Київ : Основи, 1998. 709 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Freud_Sigmund/Vstup_do_psykhoanalizu.pdf
28. Фуко М. Археологія знання : пер. з фр. В. Шовкуна. Київ : Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2003. 326 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Foucault_Michel/Arkheolohiia_znannia/

Допоміжна література

- Воронюк О. Л. Філософія : підручник. Київ: ВСВ «Медицина», 2018. 216 с.
- Гаєвська С. Р. Людина в парадигмі «символічних форм» Е. Касіра. *Вісник Черкаського університету*. 2015. № 11 (344). С. 77 – 83.
- Єрмоленко В. Плинні ідеології. Ідеї та політика в Європі XIX–XX століть. Київ : Дух і Літера, 2018. 480 с. <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a059b81e-db84-4506-84f0-b286cff046be/content>
- Історія філософії: підручник / Ярошовець В.І., Бичко І.В., Бугров В.А. та ін.; за ред. В.І.Ярошовця. Київ: Вид. ПАРАПАН, 2002. 774 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Yaroshovets_Volodymyr/Istoriia_filosofii.pdf?PHPSESSID=p6ijagtueek3qnel0d9h2kpg21
- Історія філософії [Текст] : підручник / [Ярошовець В. І. та ін.]; за ред. д-ра філос. наук, проф. В. І. Ярошовця ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Карпат. ун-т ім. Августина Волошина. Ужгород : Патент, 2014. 839 с.
- Історія філософії: Підручник для вищої школи. Харків: Прапор, 2003. 768 с.
- Мінаков М. Поняття прафеноменів та культурного досвіду у філософії Е. Касіра. *Мультиверсум: філософський альманах*. 2006. Вип. 54. С. 111 – 116.
- Петленко І. В. Індійська філософія XIX століття: західний вплив і традиція. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2015. Вип. 6. С. 112–115.
- Салій А. В., Зінченко Н. О., Біланов О. С. Історія філософії: навчальний посібник; вид. 2-ге, доповнене. Полтава : Дивосвіт, 2018. 192 с. <https://repository.pdmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fcde0d56-ca20-4cbd-8c95-4b2ffac3a2ca/content>
- Сошніков А. О. Історія філософії: навчальний посібник для студентів всіх спеціальностей. Харків : Майдан, 2016. 162 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Soshnikov_Andrii/Istoriia_filosofii_navchalnyi_posibnyk_dlia_studentiv_vsih_spetsialnostei.pdf
- Філософія [Електронний ресурс] : навч. посібник / Ю. М. Вільчинський, Л. В. Северин-Мрачковська, О.Б. Гаєвська та ін. Київ : КНЕУ, 2019. 368 с. https://kneu.edu.ua/get_file/9143/%D0%92%D1%96%D0%BB%D1%8C%D1%87%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D0%AE.%D0%9C.%20%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%84%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%97.pdf
- Табачковський В.Г., Булатов М.О., Хамітов Н.В., Андрос Є., Дондюк А. Філософія: Світ людини : курс лекцій: навч. посібник. Київ: Либідь, 2003. 432с.
- Філософія: підручник для студентів вищ.навч.закл. / Л.В. Губерський, В.П.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/ Б/ОК29-1-2025
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 33

Андрущенко, А.О. Баумайстер, І.С. Добронравова, В.В. Ільїн; за ред. Л. В. Губернський. вид. 2-ге, перероб, і допов. Харків: Фоліо, 2018. 620 с.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Vilchynskyi_Yurii/Filosofiaa.pdf?PHPSESSID=ufrc4q6rlusid655bm974gndi6

13. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Електронна бібліотека Державного університету «Житомирська політехніка»
<http://eztuir.ztu.edu.ua/>
2. Бібліотека українських підручників [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:
<http://pidruchniki.ws/>
3. Спеціалізована е-бібліотека філософської літератури Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу:
http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_ph/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21FMT=&S21AL L=&Z21ID=
4. Stanford Encyclopedia of Philosophy. <https://plato.stanford.edu/>
5. Архів журналу «Філософська думка» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:
<https://dumka.philosophy.ua/index.php/fd>
6. Архів журналу «Sententiae» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:
<https://sententiae.vntu.edu.ua/>